

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра українознавства та загальної мовної підготовки**

*Збірник навчальних текстів
із комплексними завданнями з дисципліни «Українська мова
(за професійним спрямуванням)»
для студентів факультету економіки та управління
денної та заочної форм навчання*

2024

Збірник навчальних текстів із комплексними завданнями з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів факультету економіки та управління денної та заочної форм навчання / Укл.: Бондарчук К.С. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. 34 с.

Укладач: Бондарчук К.С, доцент кафедри українознавства та загальної мовної підготовки НУ «Запорізька політехніка»

Рецензент: Катиш Т.В., доцент кафедри українознавства та загальної мовної підготовки НУ «Запорізька політехніка»

Відповідальний за випуск: доцент кафедри українознавства та загальної мовної підготовки *Бондарчук К.С.*

Затверджено
Протокол засідання кафедри
українознавства та загальної
мовної підготовки
22 січня 2024, №5

Затверджено
Протокол засідання
науково-методичної ради
гуманітарного факультету
23 січня 2024, №1

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Текст 1.1.....	6
Текст 1.2.....	7
Текст 1.3.....	8
Текст 2.....	9
Текст 3.1.....	11
Текст 3.2.....	12
Текст 4.....	14
Текст 5.....	16
Текст 6.....	19
Текст 7.....	22
Текст 8.....	24
Текст 9.....	26
Текст 10.....	29
Комунікативний тренінг «Співбесіда з роботодавцем».....	29
Комунікативний тренінг «Майстерність публічного виступу».....	31
Рекомендована література.....	33

ПЕРЕДМОВА

Збірник навчальних текстів із комплексними завданнями для студентів факультету економіки та управління денної та заочної форм навчання містить навчальні різностильові тексти, переважна частина яких репрезентує науковий стиль мови, до дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Серед них домінують тексти фахової тематики з фінансів і банківської справи, обліку та аудиту, менеджменту, маркетингу, з наукової організації праці, а також із культури української мови. Добір текстів випливає з мети і завдань навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яка насамперед скерована на підготовку нового типу фахівця, який повинен уміти узагальнювати та систематизувати знання й навички з української мови, використовувати їх у своїй професійній сфері.

Метою викладання дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)” є:

- формування у студентів необхідної комунікативної спроможності у сфері професійного спілкування як в усній, так і писемній формах; удосконалення умінь і навичок практичного володіння українською мовою в різних видах мовленнєвої діяльності; опанування мовною і мовленнєвою культурою; ознайомлення зі специфікою офіційно-ділового та наукового стилів мови;

- вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника завдяки вмільому використанню різноманітних мовних засобів, оволодінню культурою монологу, діалогу та полілогу; вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників;

- засвоєння наукового мовлення, оволодіння науковою інформацією, засобами її реалізації в конкретних видах навчальної діяльності: під час написання контрольних і курсових робіт, у доповідях і виступах на семінарах, конференціях тощо.

Вивчення дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)” передбачає набуття студентами таких основних компетентностей:

1. Здатність навчатися та оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
4. Здатність діяти соціально, відповідально і свідомо.

5. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

До кожного навчального тексту подано три типи завдань – докомунікативні, притекстові й комунікативні. Докомунікативні завдання сприятимуть виробленню умінь майбутніх фахівців послуговуватися чинними орфоепічними, лексичними, граматичними, стилістичними нормами в сучасному українському професійному мовленні. Завдяки цим завданням студенти зможуть виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у фаховій діяльності. Притекстові завдання розраховані на безпосередній аналіз змісту тексту відповідно до професійної сфери діяльності. Комунікативні завдання спрямовані на формування і вдосконалення навичок оперування фаховою термінолексикою, редагування наукових текстів, використання різних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів, складання різних видів планів, конспектів, анотацій тощо.

Матеріали збірника розраховані на організацію самостійної та аудиторної роботи студентів зі словниками, навчальними посібниками та іншою додатковою літературою, що допоможе вдосконалити професійну мовну компетентність, вільне усне та писемне спілкування.

Текст 1.1

Закон України

Про Державний Гімн України

Стаття 1. Державний Гімн України є національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Стаття 2. Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів.

Стаття 3. Наруга над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Стаття 4. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 6 березня 2003 року

1.1. Докомунікативні завдання:

1.1.1. Розставте та вмотивуйте розділові знаки в наведеному мікротексті, запишіть правильно виділені слова.

У мовле..і чоловіка частіше ніж у мовле..і жінки зустрічают..ся назви основних кольорів насиче..их тонів червоний чорний темно/синій. Жінка ж на..ає перевагу рожевому темно/червоному жовтому й блакитному. Отрима..і да..і дослідники пояснюють різнице.. у сфері знань жінки й чоловіка.

1.1.2. У вищенаведеному мікротексті вставте пропущені літери та приборіть навскісну лінію у складних словах, обґрунтуйте правопис.

1.1.3. Поставте наголос у поданих словах. Випишіть із термінологічного словника економічних термінів дефініції поданих у другому абзаці термінів.

Алфавіт, експерт, випадок, граблі, гуртожиток, квартал, кропива, літопис, осока, партер, фаховий, чотирнадцять, шістдесят, черговий.

Авізо, банко, валовий прибуток, валютний кліринг, вимога-доручення, вплив капіталу, дамно, дебет, демпінг, договір, емітент, жиро, інвестиції, індосамент, інкасація, інкасо, маркетинг, менеджмент.

1.1.4. Випишіть із тексту 5 слів, у яких кількість звуків і букв, що їх позначають, не збігається.

1.1.5. Запишіть транскрипцією слова: відродження, опублікування, підживити, сміється, Україна.

Текст 1.2

Гімн – урочистий музичний твір на вірш програмного характеру. Літературною основою гімну є звичайний вірш, сповнений символікою і високим публіцистичним пафосом, розрахований на масове сприйняття і виконання. Гімн відзначається широкою урочистою мелодією розміреного, частіше маршового характеру. Поняття «гімн» змінювалося історично. У Стародавній Греції гімнами називали культові пісні на честь богів і переможців (наприклад, пеан, присвячений Аполлонові; дифірамб, присвячений Діонісу). У часи середньовіччя були поширені духовні гімни, пов'язані з антифеодальними народними рухами. Соціально-релігійний рух зумовив появу протестантських гімнів: гуситської пісні в Чехії (XV ст.), лютеранського хоралу в Німеччині (XVI ст.). У періоди визвольної боротьби гімни виконують роль бойових, закличних пісень. І. Франко назвав гімном свій вірш «Вічний революціонер» (на муз. поклали М.Лисенко, С. Людкевич).

1.2. Притекстові завдання:

1.2.1. Прочитайте тексти, дотримуючись чинних орфоепічних норм української мови.

1.2.2. Визначте, до якого з функційних стилів належить кожен із текстів. Відповідь аргументуйте.

1.2.3. Схарактеризуйте мовні засоби текстів на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

1.2.4. Випишіть із тексту 1.2. п'ять слів іншомовного походження, поясніть їх правопис.

1.2.5. Із тексту 1.3. выпишіть слова, що пишуться з великої літери, поясніть їх правопис.

1.2.6. Доберіть текст художнього стилю на таку саму тему.

Текст 1.3

Гімн – урочиста пісня держави.

Слова національного гімну «Ще не вмерла Україна» написав у 60-х роках ХІХ ст. український поет, фольклорист, етнограф Павло Чубинський (1853-1884). Уперше текст твору був надрукований у 1863 році. Він швидко розійшовся в рукописах і в надрукованих текстах серед українців. На перших порах його навіть приписували перу Т.Г. Шевченка. На музику вірш поклав український композитор Михайло Вербицький (1815-1870).

Указом Президії Верховної Ради України «Про Державний Гімн України» передбачено виконання мелодії Державного Гімну України під час державних урочистих заходів, при відзначенні державних свят, демонстрацій, військових парадів, вшануванні почесних гостей держави, переможців міжнародних спортивних свят.

Державний Гімн України звучить і при церемонії підняття Державного Прапора на щоглу. Під час звучання Гімну України слід пам'ятати, що присутні повинні припинити будь-який рух, встати і віддати належне головній Пісні України. Бажано, щоб цивільні в цей час поклали праву руку на серце. Військові при піднятті Державного Прапора і звучанні Гімну України віддають честь. Усі мають стояти лицем до Прапора України.

1.3. Комуникативні завдання:

1.3.1. Поясніть поняття «пісня», «гімн».

1.3.2. Сформулюйте головну думку кожного з абзаців тексту 3.

1.3.3. Доберіть заголовки до текстів 1.2;1.3.

1.3.4. Розробіть план і підготуйте повідомлення на тему: «Роль Гімну України для консолідації української нації».

1.3.5. Назвіть інші державні та недержавні символи України, підготуйте короткі повідомлення про них.

Текст 2

Докладної історії української мови як державної (офіційної) немає. У дописемний період розвитку східнослов'янських племен у перших державних утвореннях вироблялося на(д,д)іалектне мовле(н,н)я у законодавчій сфері та державному керівництві. З об'єдна(н,н)ям цих племен в одну державу на основі киево-полян..с..кого діалекту та суміжних говорів починає формуватися єдина літературна мова. Після прийняв(т,т.)я християнства в Київській Русі в релігійній сфері поширюється старослов'янська мова. Проте вона не витіснила давньоруську писемну мову з законодавства, діловодства, офіційного та приватного листува(н,н)я, літописа(н,н)я, красного пис..менства. Ця мова фактично була державною. Після татаро-монгол..с..кої навали на території Галиц..ко-Волин..с..кого князівства в XI-XII ст. в державному вжитку далі залишається давньоруська писемна мова. Близ..кий до державного статус у XIV – першій половині XVI століття українська мова посідала в Галичині та Західній Волині, що входили до складу Польщі. Хронологія тотального духовного й фізичного нище(н,н)я української мови починається з кінця XVI столі(т,т)я. Після Люблін..с..кої унії українська шляхта продовжувала обстоювати українську мову, домагатися, щоб «руською мовою та письмом» велася юридична документація, але в юридично-ділову галузь усе активніше входили пол..с..ка і латин..с..ка мови. Сейм Польщі 1669 року прийняв ухвалу, згідно з якою все діловодство мало вестися тільки пол..с..кою й латин..с..кою мовами. Сейм 1696 року ще гостріше поставився до цього. Наслідки колонізації дали про себе знати в адміністративних установах, які були загарбані Австро-Угорщиною упродовж тривалого часу. У зносинах із пол..с..кими королями українською мовою в XVI столітті часом користувалися татарські хани. Протягом XIV-XVII ст. українська писемна літературна мова була мовою державного діловодства в Молдавському князівстві. У XVII ст. українська мова тут майже цілковито зникла з офіційного вжитку. На Лівобережній Україні в державних установах українська мова зберігалася до початку 80-х років XVII ст., коли російський царат ліквідував залишки автономії України. У XIX-поч. XX ст. не тільки в офіційному, але й у шкільному вжитку українська мова була повністю витіснена російською. Після

революційних подій 1917 року в Росії було знято обмеження українського друкованого слова, але в державному шкільництві української мови не відновлено. У кінці 1919 року законом Директорії УНР українська мова була проголошена державною із забезпеченням прав національних меншин. 1919 року такий закон ухвалила Західноукраїнська Народна Республіка. Державність української мови була закріплена в Карпатській Україні в Конституції 1939 року. Ліквідація української державності в 20-х роках і 1939 р. у Закарпатті знову призвела до обмеження її офіційної функції. У період так званої перебудови радянського суспільства все наполегливіше ставитися питається про статус української державної мови (1989 р. прийнято Закон УРСР «Про мови в Українській РСР»). Боротьба українців за відновлення власної державності, за консолідацію нації завжди була невіддільно пов'язана з боротьбою за права рідної мови (рідною мовою вважають мову своєї нації, мову предків, яка пов'язує людину з її народом, з попередніми поколіннями). В основі духовного єднання людей у певну спільноту лежала й тепер лежить насамперед мова. Українською мовою в Україні, за переписом 1979 року, вільно володіє майже 80% громадян, розуміють її практично всі. В Україні потрібна цілеспрямована й ефективна підтримка з боку державних чиновників, правильна мовна політика, яка б повернула зденаціоналізовану частину українського народу до рідної мови, а національним меншинам дала змогу зберігати свої мови й водночас оволодівати державною мовою в повному обсязі. (За Н. Ботвиною)

2.1. Докомунікативні завдання:

2.1.1. Вставте, де потрібно, пропущені літери в нижченаведеному тексті та обґрунтуйте їх написання.

2.1.2. Сформулюйте правила вживання м'якого знака та апострофа, визначте спільне і відмінне у вживанні цих орфограм у власне українських та іншомовних словах.

2.1.3. Доберіть українські відповідники до слів іншомовного походження: *експорт, електорат, емісія, імпорт, імідж, імунітет, інвестиції, інновація, інфляція, кредит, пріоритет*.

2.1.4. Доберіть синонімічні ряди до слів *бартер, бізнесмен, ефективний, спонсор*.

2.1.5. Випишіть із тексту подані цифрами числівники разом з іменниками, поясніть особливості їх відмінювання та поєднання.

2.2. Притекстові завдання:

2.2.1. Прочитайте текст за чинними орфоепічними нормами української мови.

2.2.2. Проаналізуйте словниковий склад тексту за частинами мови, визначте їх частотність уживання.

2.2.3. Запишіть шість-сім ключових слів та словосполучень тексту.

2.2.4. Поділіть текст на абзаци, обґрунтуйте їх кількість.

2.3. Комунікативні завдання:

2.3.1. Доберіть до тексту заголовки і обґрунтуйте свій вибір.

2.3.2. Розкрийте зміст понять «*національна мова*», «*державна мова*», «*літературна мова*».

2.3.3. Підготуйте повідомлення про державну мовну політику в Україні.

2.3.4. Складіть номінативний план тексту.

Текст 3.1

Науковцями дослідувалася частота вживання різних частин мови. Було (у,в)становлено що в мовленні жінки більше складних прикметників та прислівників найвищого ступеня. Жінки у своєму мовленні частіше використовують конкретні (существительные) а чоловіки абстрактні. Кількість (существительных) (приходщихся) на одне висловлювання (у,в) мовленні чоловіка значно вище. Було встановлено що чоловіки більше користуються (глаголами) активного способу а жінки пасивного. Пояснюється це тим що чоловік у суспільстві займає (более активную) позицію ніж жінка. (З журн.)

3.1. Докомунікативні завдання.

3.1.1. У поданому мікротексті розставте розділові знаки й умотивуйте їх.

3.1.2. У вищенаведеному мікротексті вставте пропущені літери та поясніть їх правилами чинного українського правопису.

3.1.3. Слова мікротексту, подані в дужках російською мовою, перекладіть українською.

3.1.4. Визначте лексико-семантичну групу поданих слів, поясніть їх лексичне значення. Випишіть з термінологічного словника дефініції слів-термінів.

Гривня – гривна; датування – дотування; жирант – жират; комітент – комітет; кампанія – компанія.

Текст 3.2

Ліцензія (*від лат. Hscentia — дозвіл, право*) — документ, який видають відповідні державні органи окремим *лицям* або організаціям на використання продукції, технології або здійснення певних операцій і видів діяльності. *Ліцензування* охоплює зовнішньоекономічну діяльність, виробничу й науково-технічну *області* (патентна ліцензія). У зовнішньоекономічній діяльності Л. — це спеціальний дозвіл від державних органів на ввіз і вивіз суб'єктами підприємницької діяльності певних товарів; одна з форм державного *контроля по експорту, імпорту і по використанню* валютних засобів. Патентна Л. — дозвіл, який видає власник патенту (ліцензіар) іншій особі або організації (ліцензіат) на використання запатентованих винаходів, технічної документації, „секретів" виробництва, *торговельних марок* та ін. Л. надають на певний строк за винагороду. *В залежності* від характеру використання Л. і *об'єму* прав, *виданих* ліцензіату, розрізняють прості, виняткові і повні Л. Проста Л. дає право ліцензіату самостійно використовувати Л. і видавати аналогічні Л. *другим* зацікавленим суб'єктам. Виняткова Л. дає ліцензіату монопольне право використовувати винахід або секрет виробництва на *даній* території. Ліцензіар ці права втрачає. При повній Л. ліцензіат одержує *виключне* право на використання Л. на весь період дії ліцензійної угоди. Патентовласник, *виключне* право якого порушено, може *звернутись в суд* з позовом про відшкодування збитків, а також про припинення виробництва і знищення виготовлених з порушенням патенту товарів. Л. на здійснення окремих видів підприємницької діяльності в Україні видається Кабінетом Міністрів або уповноваженим ним органом. Перелік видів діяльності, що підлягають *ліцензуванню*, а також перелік видів діяльності, підприємництво в яких не застосовується у зв'язку з підвищеними вимогами до безпеки робіт та необхідністю централізації функцій управління, встановлюються Верховною Радою України за *наданням* Кабінету Міністрів.

Ліцензування експорту та імпорту — форма державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і контролю за її суб'єктами. Спрямоване на захист економічних інтересів країни та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, раціональне застосування валюти, а також на обмеження експорту товарів на внутрішній ринок. Інструментами регулювання зовнішньоекономічної діяльності є контроль за вивозом і ввозом ряду товарів в межах визначених кількісних і вартісних квот на протязі встановленого часу. За видачу ліцензії знімається плата. Перелік товарів, експорт яких в Україні підлягає квотуванню і ліцензуванню як порядок реалізації квот і видачі ліцензій, затверджується Кабінетом Міністрів України.

3.2. Притекстові завдання.

3.2.1. Випишіть із тексту 3 10 економічних термінів, визначте спосіб їх творення.

3.2.2. З тексту 3 випишіть складні слова, поясніть їх правопис.

3.2.3. З тексту 3 випишіть 10 іменників чоловічого роду другої відміни, поставте їх у формі родового відмінка однини, обґрунтуйте вибір закінчень.

3.2.4. Укладіть короткий українсько-російський словник економічних термінів.

3.2.5. Замініть подані курсивом слова та словосполучення, у яких порушено чинні лексичні та граматичні мовні норми.

3.3. Комунікативні завдання.

3.3.1. Визначте стиль тексту. Наведіть характерні ознаки цього стилю.

3.3.2. Складіть тезовий план тексту.

3.3.3. Запропонуйте найточніший заголовок до тексту.

3.3.4. Випишіть із тексту терміни та термінологічні сполуки на позначення процесових понять; назвіть найпродуктивніші суфікси для творення таких термінів.

3.3.5. Підготуйте коротке повідомлення за змістом тексту.

Текст 4

Власність – багатопланова соц.ологічна категорія, яка виражає сукупність суспільних відносин /економічних, соціальних, правових, пс..хологічних, нац..ональних та інших/, що мають пряме й опосередкова..е відноше..я до пр..власне..я предметів природи у проце(с,с)і праці та пр..власне..я матеріальних і духовних благ через соціально/економічну форму суспільного способу виробництва. Найважливішими підсистемами В. є економічна та юридична власність. Економічна В. має кількісну і якісну сторони. Перша означає певну сукупність матеріальних благ, різноманітних об'єктів власності /засобів, предметів праці, робочої сили, предметів споживання, цінних паперів, грошей тощо/, в т.ч. об'єктів інтелектуальної власності /патентів, л.цензій і ін./ Друга виражає систему виробничих відносин між людьми щодо привласнення об'єктів власності у всіх сферах суспільного відтворення /безпосередньому виробництві, обміні, розподілі та споживанні/ У діалектичній єдності цих двох сторін В., тобто економічна власність, означає привласнення інд..в..дом, ко(л,лл)ект..вом, державою та іншими суб'єктами засобів виробництва, предметів споживання, послуг та інших об'єктів власності у всіх сферах суспільного відтворення. Вона належить до баз..сних відносин і не залежить від волі та свідомості людей. Юридична В. є формою вияву реальних економічних відносин власності, належить до надбудовних відносин, залежить від волі й свідомості людей. Юридична В. є загальною умовою виробництва, виявом волі певного класу і правовим оформленням цієї волі в юридичних актах і нормах, у праві власності. Право власності та його мод..ф..кація опосередкова(н,нн)о впливають на проце(с,сс)и привласнення. Соц..альний аспект В. розкриває проце(с,сс) утворення і розвитку кла(с,сс)ів, соціальних гру(п,пп) і взаємодію між ними залежно від ставлення до засобів виробництва, способів отримання певної частки суспільного багатства. Політичний аспект В. характ..р..зує наявність впливу на політику держави залежно від привласнення засобів виробництва, інших об'єктів В.; Психологічний аспект В. відображає наявність або відсутність почуття господаря у працівників. Нац..ональний аспект В. характеризує наявність або відсутність різноманітних об'єктів власності в руках тієї чи іншої нац..ї, народу. Докорі(н,нн)а зміна В. в Україні вимагає трансформац..ї кожної з назва(н,нн)их підс..стем. 3 часу

проголошення державної незалежності в Україні відбулася зміна національної підсистеми В., оскільки 95% власності, яка знаходилась у руках загальносоюзних підприємств і відомств колишнього СРСР, перейшла в руки української держави. Власність економічна – система виробничих відносин між людьми /класами, соціальними верствами, групами, окремими індивідуумами).

4.1. Докомунікативні завдання.

4.1.1. Прочитайте подані слова за чинними нормами орфоєпії. У яких словах дзвінки приголосні оглушуються?

Грядка, призьба, голуб, кров, казка, з'їжте, зшити, грибник, розмаж, клуб, знижка, зруб, молодь, краб, мазь, плід, безхарактерний, премудрий, розхвилюватися, смієшся, чується.

4.1.2. Прочитайте подані слова, дотримуючись чинних орфоєпічних норм української мови. Обґрунтуйте вимову г, ґ в українській мові.

(Г, ґ)рупа, (г, ґ)уля, (г, ґ)ринджоли, (г, ґ)нутися, а(г, ґ)рус, при(г, ґ)аняти, (г, ґ)оризонт, Ан(г, ґ)лія, (г, ґ)аздувати, дзи(г, ґ)лик, про(г, ґ)авити, педа(г, ґ)о(г, ґ), (г, ґ)еоло(г, ґ)ія, (г, ґ)адка, (г, ґ)руша, (г, ґ)ніт.

4.1.3. З'ясуйте значення паронімів, поданих у дужках. Запишіть словосполучення, використовуючи слово з дужок.

Послаблення міжнародної (напруги, напруженості); (обпиратися, спиратися) на докази; товариство (основане, засноване); зросла (частота, частотність) нещасних випадків; господарство (збиточне, збиткове); дозвіл (писемний, писаний, письмовий); організація (чисельна, численна); загострювати (запитання, питання); (запроваджувати, впроваджувати) економічні реформи; (декваліфікація, дискваліфікація) економіста.

4.1.4. Дайте визначення омонімів та згрупуйте подані слова за їх належністю до внутрішньогалузевих чи міжгалузевих омонімів. Випишіть із термінологічного словника дефініції поданих економічних термінів.

Оборот, курс, девізи, дельта, застава, залік, індекс.

4.2. Притекстові завдання.

4.2.1. Прочитайте текст, дотримуючись чинних орфоепічних норм української мови.

4.2.2. На місці крапок вставте пропущені літери, обґрунтуйте їх чинними орфографічними нормами. Поясніть написання **и,і,ї** та подвоєних приголосних у словах іншомовного походження.

4.2.3. Запишіть шість-сім ключових слів та словосполучень тексту.

4.2.4. Укладіть короткий українсько-російський словник економічних термінів, вибравши їх із тексту.

4.3. Комунікативні завдання.

4.3.1. Сформулюйте головну тезу тексту складним реченням.

4.3.2. Складіть питальний план тексту і передайте за ним короткий зміст поданої інформації.

4.3.3. Випишіть із тексту економічні терміни та укладіть українсько-російський словник.

4.3.4. Назвіть види анотацій, визначте їх особливості.

4.3.5. Складіть довідкову анотацію на текст.

Текст 5

Валовий дохід — частина вартості валової продукції підприємств..., яка залишається після покриття усіх матеріальних витрат, або новостворена на підприємстві вартість як результат живої праці колектив.. підприємств.. У В.д. входять послуги, *подані* підприємством і реалізовані на стороні, а також продукція підсобного сільського господарства, оплачена замовником вартість *дослідницьких* робіт. В.д. в масштабі народного господарства відповідає показникові національного доход.. країни.

Валовий національний продукт /ВНП/ — показник, що характеризує *підсумки* економічної діяльності у сфері матеріального і нематеріального виробництва, ринкова вартість всіх кінцевих товарів і послуг, вироблених протягом рок.. Визначається шляхом підсумовування сукупних витрат, необхідних для виробництва кінцевої продукції, або ж шляхом підсумовування доходів, отриманих від виробництва *даного об'єму* продукції. За витратами ВНП

визначається як сума *спожитих витрат* на товари і послуги, валових інвестицій підприємств, державних *закупок* товарів та послуг і чистого експорту. За доходом або ж за розподілом ВВП визначається підсумовуванням заробітної плати найманих працівників, ренти, процентів, дивідендів, прибуткового податку.. і нерозподілених прибутків підприємств, амортизаційних *відчислень*. Недоліком у використанні показник.. ВВП є те, що ця категорія базується не на цілком раціональній концепції продуктивності праці, згідно *якій* продуктивною є та праця, що приносить дохід. У цьому випадку.. до складу ВВП входять доходи церкви, поліцейського апарату.., збройних сил та інші. Крім того, до ВВП не *залучаються об'єм* виробництва предметів праці, а також вартість *споживчих* засобів праці /сума амортизації/. Щоб врахувати ці складові частини, у вітчизняній економічній науці *використовується* поняття „валовий суспільний продукт". Але його недоліком є те, що в ньому допускається повторний підрахунок, до того ж неодноразовий, враховується лише сукупність створених у суспільстві матеріальних благ. З метою врахування величини національного доходу.. та річних амортизаційних відрахувань використовується поняття „чистого суспільного продукт.." поряд з категорією „*кінецьний суспільний продукт*".

Валовий оборот — сумарна вартість усіх видів виробленої продукції незалежно від того, продана вона підприємством чи використана на внутрішні *виробничі* потреби. В.о. характеризує *об'єм виробничої* діяльності підприємства, в той час як валова продукція показує у вартісній формі *об'єм* виробленої продукції. В.о. перевищує кількість валової продукції, обчисленої заводським методом, на величину внутрішньовиробничого обороту.., тобто на суму продукції, виробленої і використаної для подальшої *переробки* на тому *ж* підприємстві.

Валовий прибуток — уся сума прибутку.. підприємства до здійснення платежів і відрахувань; вартісний вираз загального фінансового результату.. діяльності підприємства. Величина В.п. визначається як різниця між виручкою підприємства від реалізованої продукції і *витратами* на її виробництво і реалізацію.

5.1. Докомунікативні завдання.

5.1.1. На місці крапок поставте пропущені букви. Прочитайте, дотримуючись орфоепічних норм. Вмотивуйте їх.

Ч..каємо, н..сете, ч..стога, ч..рговий, розч..щати, сп..натися, скл..кати, прич..нити, сп..нитися, нач..няти, нал..тіти, накр..шити, стер..жеш, розпл..сти, прип..нити, зач..пити.

5.1.2. Визначте лексико-семантичну групу слів, що в дужках. У поданих словосполученнях замініть неузгоджені означення узгодженими, узявши їх із дужок.

Лист з рекомендацією (рекомендаційний, рекомендований); працівник банку (банківський, банковий); зал для демонстрацій (демонстративний, демонстраційний); людина з тактом (тактовна, тактична); робота професіонала (професійна, професіональна); банк (ощадний, ошадливий).

5.1.3. Запишіть словосполучення, розкриваючи дужки. Поясніть уживання закінчень *-а, (-я)* та *-у (-ю)* іменників чоловічого роду 2 відміни у формі родового відмінка однини.

Укладання (договір); оформлення (протокол); підсумки бухгалтерського (облік); не знайти потрібного ділового (папір); дотримуватися пунктів (порядок денний); нова редакція (кодекс); зайти до (кабінет директора); провести заплановані заходи до першого (листопад).

5.1.4. Від поданих прикметників утворіть усі можливі форми вищого і найвищого ступенів порівняння.

Вузький, дрібний, низький, цінний, відповідальний, далекоглядний, дешевий, вигідний.

5.1.5. Доберіть антоніми до поданих економічних термінів, випишіть із термінологічного словника їх дефініції. Назвіть основні префікси для творення антонімічних пар у економічній термінології.

Баланс, вклад, готівкові розрахунки, доходи, експорт, емісія, заставодавець, інвестиції, інфляція, конвертованість валюти.

5.2. Притекстові завдання.

5.2.1. Прочитайте текст, дотримуючись правил інтонаційного передавання змістового навантаження.

5.2.2. Запишіть шість-сім ключових слів та словосполучень тексту.

5.2.3. Складіть рекомендаційну анотацію на текст.

5.2.4. Вставте на місці крапок пропущені закінчення іменників, умотивуйте їх вибір.

5.2.5. виправте лексичні помилки, подані в тексті курсивом.

5.3. Комунікативні завдання.

5.3.1. Визначте основні положення тексту.

5.3.2. Запишіть складний план тексту.

5.3.3. Складіть рекомендаційну анотацію на текст.

5.3.4. Випишіть дефініції економічних термінів.

5.3.5. Складіть графік розвитку ВВП України за останні 5 років.

Текст 6

Аналіз *господарчої* діяльн..і — вивчення практичної діяльності суб'єктів господарювання за певний період з метою підвищення ефективності їх діяльн..і. Види: аналіз економічний — сукупність методів формування і *обробки* даних, які забезпечують об'єктивну оцінку діяльн..і суб'єктів господарювання, визначення тенденцій, резервів розвитк..; аналіз комплексний — охоплює *господарчу* діяльність кооперативних організацій та підприємств; аналіз мотиваційний — пошук причин і умов, що визначають поведінку споживач.. на антимонопольне *законодавельство* — закони, спрямовані на обмеження ринк.. маркетингових досліджень; аналіз оперативний — проводиться за *текучий* період з метою прийняття оперативних рішень діяльності монополій, а також законодавство про „нечесну конкуренцію“, „нечесну торгівлю“ тощо. Зазначимо, що вперше такі закони були прийняті наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. в США, Канаді, Австралії, які забороняли трести та деякі інші форми монополій. В їх основі лежало таке розуміння суті монополії, як повне (абсолютне) панування однієї компанії (чи їх об'єднання) або повне виключення конкуренції. При такому тлумаченні суті монополій олігополії (одна із форм монополії) мало підпадали під дію антимонопольного законодавств.. До А.з. належать також закони, які забороняють або регулюють угоди підприємців, спрямовані на обмеження конкуренції *шляхом* поділу ринків, угоди про ціни, обмеження торгівлі або так звану *обмежуючу* ділову практику. Слід

зазначити, що існує американська та європейська систем.. антимонопольного права. Перша бере свій початок із закону Шермана (1890 р.) і залишається основним антитрестівським законом Америки. Він забороняє не тільки різні форми монополій, але й саму спробу монополізувати торгівлю. Але Верховний суд США виробив доктрину про те, що *панівний стан* корпорації у виробництві та її великий розмір не можуть самі по собі розглядатись як монополізація. Цим законом заборонялися лише трести і картелі (пули). Щоб обійти його, монополії створювали холдинг-компанії, здійснювали повне злиття корпорацій, при яких *знищувувались* виробнича і правова самостійність компаній, що поглинались, а картельні угоди замінювалися негласними джентльменськими угодами або т.зв. лідерством у цінах. У *слідуючих* законах заборонялося злиття компаній, якщо воно вело до суттєвого послаблення конкуренції або до встановлення монополій. Разом з тим були прийняті *чисельні* поправки до цих законів, які обмежували їх дію (для експортної торгівлі, банків і т.ін.) Крім того, в європейській системі антимонопольного права забороняється не сама монополія, а лише її зловживання владою. Тому, наприклад, картелі вважаються корисними для розвитк.. монополій, а головною формою державного контрол.. є система *реєстрації* картельних угод у спеціальних органах. В ЄЕС реєстрації підлягають лише угоди, які обмежують конкуренцію між членами — учасниками цієї організації. Що стосується України, то на початку 1992 рок.. прийнято закон „Про обмеження монополізм.. та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємській діяльності". Закон *направлений* на демонополізацію економіки, фінансову, матеріально-технічну, інформаційну, консультативну підтримку підприємств, які сприяють розвитк.. конкуренції. Згідно *даного закон..*, монопольним слід вважати *стан*, коли *доля* підприємства на ринку перевищує 35 проц. У ньому передбачається контроль за створенням, реорганізацією (злиттям, об'єднанням) фірм з метою запобігання виникненн.. монопольних ситуацій, відшкодування збитків, *нанесених* зловживанням монопольним *станом* та недобросовісною конкуренцією. Антимонопольний комітет України та його територіальні управління мають право прийняти рішення про примусовий поділ монопольних утворень, а для створення нових *крупних* економічних об'єднань необхідно отримати дозвіл *даного* комітет..

6.1. Докомунікативні завдання.

6.1.1. Обґрунтуйте, чому подані слова не відповідають лексичним нормам сучасної української мови. Доберіть до них українські відповідники.

Пошлина, учбовий, діючий, міроприємство, невстигаючий, відчислення, оточуючий, слідуєчий, положення (матеріальне), міри, співставляти, любій, отримувати (освіту).

6.1.2. Розкрийте дужки, вибираючи необхідне за змістом слово.

1. У ньому прокинулася (професійна, професіональна) гордість.
 2. Тепер у кожному обласному центрі працює (професійний, професіональний) український театр.
 3. У цій ситуації чоловік не має ніяких прав на майно (жінки, дружини).
 4. Клієнт поклав гроші на (особистий, особовий) рахунок.
 5. У матеріалах (особової, особистої) справи не вистачало одного документа.
 6. На (зібранні, зборах) колективу розглянули декілька важливих питань.
 7. У (зібранні, збірці) творів (налічувалося, нараховувалося) 5 томів.

6.1.3. Запишіть словосполучення, розкривши дужки. Доберіть правильну граматичну форму керованого іменника, визначте його відмінок.

Дякувати (батьки), наслідувати (учитель), навчати (українська мова), вибачити (товариш), говорити (рідна мова), сповнений (гордість), повідомити (він), насміхатися (над, з) (вона).

6.1.4. Подані словосполучення поставте у формі давального відмінка однини. Поясніть уживання паралельних закінчень іменників у формі Д.в.

Ректор Грешта Віктор Леонідович, директор Шульга Іван Петрович, керівник Ільїн Михайло Гнатович, інженер Кузьменко Хома Лукич, бригадир Муха Роман Федорович.

6.2. Притекстові завдання.

6.2.1. Наведіть мовні засоби, використані для забезпечення зв'язності та цілісності тексту.

6.2.2. Випишіть з поданого тексту шість-вісім ключових слів.

6.2.3. Виправте лексичні помилки, подані в тексті курсивом.

6.2.4. Вставте на місці крапок пропущені закінчення іменників, умотивуйте їх вибір.

6.2.5. Випишіть із тексту 5 економічних термінів, визначте спосіб їх творення.

6.3. Комунікативні завдання.

6.3.1. Доберіть до тексту найбільш точний, на ваш погляд, заголовок.

6.3.2. Визначте основні мікротеми тексту, поділіть текст на абзаци відповідно до них.

6.3.3. Підготуйте повідомлення про найбільш продуктивні способи термінотворення в економічній термінології.

6.3.4. Підготуйте короткий виступ, зробивши аналіз господарської діяльності Запорізького регіону за поточний рік.

6.3.5. Напишіть стислий конспект тексту.

Текст 7

Наукова організація праці — система заходів, яка забезпечує зростання ефективності живої праці, використовуючи при цьому досягнення науки і передового досвіду. Н.о.п. покликана сприяти вирішенню економічних та психо/фізіологічних проблем. Вирішення економічних завдань спрямоване на зростання продуктивності праці, поліпшення якості продукції та умов праці, зниження витрат виробництва, економію матеріальних і трудових ресурсів, розвиток творчої ініціативи працівників тощо. Вирішення психо/фізіологічних проблем передбачає створення на робочих місцях сприятливих умов праці, збереження здоров'я і працездатності працівників, належного психологічного клімату і т.ін. До умов праці належать: санітарно-гігієнічні умови (ступінь забруднення повітря і середовища, ввічливість, освітлення, вологість, рівень температури, інтенсивність шуму тощо), фізичні небезпеки, контакти з іншими людьми. Близькі до таких умов фізичні вимоги (установлений темп роботи, тривалість робочого циклу, прив'язаність до робочого місця тощо). Умови праці повинні стимулювати працівника до ефективної, продуктивної праці, до творчого пошуку. Основними напрямками Н.о.п. є забезпечення належних умов праці; поліпшення організації підбору, підготовки й підвищення кваліфікації кадрів; упровадження передових прийомів і

методів праці та вдосконалення її нормування; упровадження прогресивних форм і методів матеріального і морального стимулювання; зміцнення дисципліни праці і підвищення творчої активності працівників. Упровадження Н.о.п. є важливим фактором зростання її продуктивності, кращого використання уречевленої праці.

7.1. Докомунікативні завдання.

7.1.1. Виправте помилки у поданих словосполученнях із дієприкметниками, поясніть особливості вживання активних дієприкметників в українській мові.

Виходяча документація, рухаючийся предмет, проживаючий по адресу, використовуємий принцип, виконаний досрочно, обслуговуючий персонал, підписавшийся під документом, слідує через станцію потяг, відповідаючий вимогам.

7.1.2. Виправте лексичні помилки у поданих словосполученнях, враховуючи особливості поєднуваності слів залежно від контексту.

Я рахую, що ..., рахувати до ста; внести в особисте діло, це моє особисте діло; громадянська організація, громадський лад; обороноздібність країни, розумові здатності, покувальна здатність; технічні засоби, грошові засоби, засоби праці; лице людини, юридичне лице; рішення задачі, рішення проблему, задача держави; у якості викладача, у якості продукції.

7.1.3. Запишіть текст, поставте розділові знаки. Позначте речення, які містять вставні слова та однорідні члени речення; позначте неповне речення та складнопідрядне речення з послідовною підрядністю.

1. Даремно мабуть застерігає нас Ганна Черінь що вона зазнала півстоліття творчих мук “без рідного ґрунту під ногами”.
 2. Виявляється можна творити чудеса якщо є цей ґрунт у слові у високій поезії.
 3. Іноді аж не віриться що таку поезію змогла народити людина яка десятиліттями справді була відірвана од рідної землі од Вітчизни.
 4. Вся книжка аж світиться любов'ю.
 5. До України до життя до коханого.
 6. Інтимна лірика у цьому барвистому вінку виграє найкращими найдобрішими квітами (П. Перебийніс).

7.2. Притекстові завдання.

7.2.1. Запишіть текст, поділивши його на абзаци.

7.2.2. На місці крапок вставте пропущені літери, обґрунтуйте їх.

7.2.3. Запишіть п'ять-шість ключових слів тексту.

7.2.4. Передайте основний зміст тексту одним складним реченням.

7.3. Комунікативні завдання.

7.3.1. Напишіть стислий конспект поданого тексту.

7.3.2. Сформулюйте мету та актуальність поданої статті (постановка завдання).

7.3.3. Підготуйте коротке повідомлення, чи відповідають умови вашої праці вимогам її наукової організації.

Текст 8

Наука як продуктивна сила суспільства — сфера розумової діяльності людства, яка полягає у *розробці* і теоретичній систематизації знань про реальну дійсність, що використовуються для підвищення ефективності виробництва матеріальних і духовних благ. Це передбачає органічний взаємний зв'язок між *науково-дослідними* і *дослідничо-конструкторськими* роботами (НДДКР), з одного боку, масовим виробництвом — з другого. Н. є загальним духовним продуктом *громадського* розвитку, загальним інтелектом, суспільним знанням. Перетворення Н. у безпосередню продуктивну силу суспільства розпочалося з промислової революції кінця XVIII — початку XIX ст. разом з виникненням великого машинного виробництва. В умовах НТР роль Н. кардинально змінилася, вона перетворилась у безпосередню продуктивну силу, що характеризується *наступними* основними рисами: а) замість експериментальних знань на перше *місто* вийшли теоретичні; б) Н. у більшості *областей* виробництва поступово перетворюється у початкову стадію безпосереднього матеріального виробництва; в) безперервно відбувається „онаучування” виробництва, тобто виробничі процеси набувають наукового характеру; г) розвиток Н. є основою переходу до науково-технічної революції, інтенсивного економічного *росту*, оскільки використання її досягнень дозволяє поліпшувати економічну якість машин, обладнання, транспорт тощо,

інтенсифікувати технологічні процеси, вдосконалювати організацію виробництва і праці. В умовах НТР все більшого значення для *росту* ефективності виробництва, його мобільності *здобувають* якісно нові знаряддя виробництва — ЕОМ, інформаційна техніка, *формулюється* гнучка виробнича система як принципово новий тип машин, які *складають* основу майбутнього автоматизованого виробництва. Все це дозволяє ефективніше задовільняти *зростаючі* потреби суспільства, поліпшувати якість продукції тощо. Україна значно відстає від розвинутих країн Заходу стосовно процесів перетворення Н. у безпосередню продуктивну силу. Так, у виробництво *запроваджується* менше 20% винаходів, на розвиток Н. витрачається менше 1% ВВП, тоді як у розвинутих країнах світу — приблизно 3% ВВП.

8.1. Докомунікативні завдання.

8.1.1. Виправте конструкції з прийменником *по*. Проаналізуйте особливості вживання прийменників в українській мові.

Економіст *по* освіті, *по* власному бажанню, *по* дорученню, працювати *по* сумісництву, *по* згоді сторін, називати *по* імені і *по* батькові, *по* вимозі отримувача, відпустка *по* хворобі, *по* непорозумінню, *по* помилці, *по* причині відсутності даних, *по* непередбаченим обставинам.

8.1.2. У поданому нижче тексті поставте розділові знаки, поясніть.

8.1.3. Випишіть речення з дієприслівниковим зворотом.

8.1.4. Випишіть речення з відокремленим означенням, вираженим дієприкметниковим зворотом.

8.1.5. Випишіть складні речення з підрядними з'ясувальними.

8.1.6. Підготуйте інформацію про розділові знаки при відокремлених членах речення.

1. До сьогодні в Чорнухах збереглася легенда про те як Григорій Сковорода покинув домівку. 2. Одного разу пасучи отару він нібито зачитався і не помітив що одна вівця десь подалася. 3. Батько роздратований тим що з Грицька поганий помічник побив його. 4. Після цього хлопець зник з дому. 5. Знайшли його в сусідньому селі аж через місяць там він наймитував і збирав гроші на навчання.

6. Закінчилась ця пригода примиренням з батьками які спорядили сина вчитися до Києво-Могилянської академії (І. Драч).

8.2. Притекстові завдання.

8.2.1. Випишіть 5 дієслів, утворіть від них, де можливо, активні і пасивні дієприкметники.

8.2.2. Випишіть якісні прикметники, утворіть від них форми вищого та найвищого ступенів порівняння.

8.2.3. Виправте лексичні помилки, записані в тексті курсивом.

8.3. Комунікативні завдання.

8.3.1. Доберіть до тексту заголовки.

8.3.2. Поділіть текст на абзаци, обґрунтуйте їх кількість.

8.3.3. Напишіть розширений конспект поданого тексту.

8.3.4. Підготуйте розповідь про роль науки в розвитку вашої майбутньої професії.

Текст 9

Аграрнопромисловий комплекс – сукупність галузів народного господарства, зайнятих виробництвом, переробкою, збереженням і доведенням до споживача сільсько-господарської продукції. У склад АПК входить три основних сфери: 1) виробництво засобів виробництва для сільського господарства та його виробничого обслуговування; 2) власне сільське господарство; 3) заготовка, переробка, збереження. АПК є результатом взаємодії галузів всіх трьох сфер, міжгалузевої кооперації. Оптимальне співвідношення вартості продукції трьох сфер АПК в розвинутих країнах світу 25-30%: 10-15%:50-55%, а кількість зайнятих – від 20 до 35%. Роль первинної виробничої ланки у сільському господарстві цих країн поступово переходить від фермерських і селянських господарств до крупних капіталістичних ферм, аграрнопромислових об'єднань та агрокорпорацій.

9.1. Докомунікативні завдання.

9.1.1. Чи правильним є поданий варіант визначення часу? Доберіть варіанти, що відповідають чинним літературним нормам.

Вісім годин тридцять хвилин; одинадцять годин сорок п'ять хвилин, двадцять годин п'ятнадцять хвилин.

9.1.2. Доповніть речення числівниками.

Засідання експертів розпочнеться за...; Засідання правління банку закінчилось о...

9.1.3. Виправте помилки в словосполученнях, обґрунтувавши вживання прийменника *по* в українській мові.

Працювати по сумісництву; по багатьом причинам; по закінченню четвертого курсу; по вині керівництва; відпустка по хворобі; по індивідуальному плану; по питанню розподілу; інженер по освіті; по новому методу; по дорученню замовника.

9.1.4. Запропонуйте різні варіанти передання наведених нижче деформованих словосполучень.

Ведучий програми; інформуючий присутніх; пишучий скарги; співаючий артист; управляючий банком; знеболюючий засіб; заспокоюючий препарат; температураючий хворий, вирішуючий завдання; слідуєчий порадам лікаря; застосовуємий у промисловості.

9.2. Притекстові завдання.

9.2.1. Відредагуйте фаховий текст.

9.2.2. Поясніть особливості вживання конструкцій з дієприкметниковими зворотами в українській мові.

9.2.3. Поясніть написання *и, і, ї* у слова іншомовного походження.

9.3. Комунікативні завдання.

9.3.1. Доберіть до тексту заголовки.

9.3.2. Сформулюйте висновки щодо поданої до тексту інформації.

9.3.3. Підготуйте розповідь про регулювання вексельних відносин в Україні.

Текст 10

Акціонерне товариство – основна форма організації великих та частини середніх підприємств, капітал яких формується шляхом продажу акцій та інших цінних папірів. Покупці акцій стають пайовиками А.т., а покупці облігацій – його кредиторами. Засоби, отримані у результаті випуску і продажу акцій, формують власний капітал А.т. Він може збільшуватись шляхом наступних випусків акцій та вкладення частини прибутку у розширення виробництва. З прибутку власникам акцій щорічно виплачують дивіденти. Перед тим певна частина прибутку А.т. витрачається на оплату податків державі, зарплату персоналові, поповнення резервного фонду тощо. Засоби, отримані, А.т. випуску і продажу облігацій, складають його позичковий капітал, а власникам облігацій щорічно виплачується твердий процент А.т. поділяються на два основних типи: відкриті – акції яких вільно продаються і купуються всіма бажаючими. Закриті – акції яких не поступають у вільний продаж, а розподіляються серед засновників.

10.1. Докомунікативні завдання.

10.1.1. виправте помилки у вживанні кількісних числівників, попередньо визначивши їх відмінок.

Обмежитися семистам шести десятима п'ятью примірниками; особи від шести десяти до вісьмидесяти років; доручити двохстам сорок вісьми студентам; скористатися вісьмастами п'ятидесятьма шістьма джерелами; зменшитися від вісьмидесяти трьох до семидесяти шости відсотків; надіслати запрошення трьохстам дев'яносто двум адресатам.

10.1.2. Поясніть особливості вживання паралельних закінчень при відмінюванні кількісних числівників у поєднанні їх з іменниками.

10.1.3. Поставте подані словосполучення у формі кличного відмінка. Підготуйте інформацію про особливості етичного звертання в діловому листуванні.

Пан лікар, боєць Шевченко, Іван Петрович, Марія Андріївна, хлопець Василь, дідусь Макар, колега Петро, маршал Савченко, сестричка Олесь, майор Вітренко, сторож Юрій, братик Івась, колега Валентина.

10.2. Притекстові завдання.

10.2.1. Відредагуйте поданий фаховий текст.

10.2.2. Укладіть російсько-український словник економічних термінів.

10.2.3. Обґрунтуйте подвоєння приголосних у власне українських та іншомовних словах.

10.3. Комунікативні завдання.

10.3.1. Доберіть до тексту заголовок.

10.3.2. Складіть рецензію на поданий текст.

10.3.3. Визначте спільні і відмінні особливості рецензії та відгуку.

10.3.4. Підготуйте розповідь про історію виникнення грошей в Україні.

Комунікативний тренінг «Співбесіда з роботодавцем»

Мета: Провести ділову співбесіду з претендентами на роботу на конкурсній основі. Визначити відповідність вимогам посади, виявити кращого претендента.

Учасники гри: директор фірми, менеджер з персоналу, три претенденти на посаду.

Підготовка до гри

Вибирається одна людина для виконання ролі менеджера з персоналу. Його завдання:

- придумати вакансію;
- скласти особистісну специфікацію для вакантної посади: фізичні особливості (обов'язкові вимоги та протипоказання), освіта, наявність кваліфікації, компетентність, ділові характеристики, інтереси, особисті дані про претендента (стать, вік, місце проживання, сімейний стан тощо);
- провести співбесіду.

Претенденти на посаду готують резюме.

Керівник фірми підбиває підсумки.

Вакансія:

Торговий представник на постійній основі.

Обов'язки торгового представника: активний пошук та залучення клієнтів; підтримання та розвиток ділових відносин з існуючими клієнтами; контроль поставок, їх оплати; укладення договорів, відстеження умов їх виконання; проведення презентацій, перемовин; підготовка комерційних пропозицій; участь у рекламних та промоційних заходах; аналіз ринку, планування продажу; контроль витрат на рекламу; виконання планів продажу; ведення звітної документації з продажу.

Критерії відбору персоналу: досвід роботи на аналогічній посаді; знання технологій продажу; наявність прав категорії «В»; навички роботи на комп'ютері; володіння державною та іноземними мовами; знання етики ділового спілкування.

Ключові поняття теми:

Співбесіда з роботодавцем – це спеціальна бесіда, під час якої роботодавець оцінює претендента на посаду.

Професія (від лат. *professio* – “офіційно зазначене поняття”, фах) – рід трудової діяльності, що вимагає певних знань та трудових навичок і є джерелом існування.

Спеціалізація (від лат. *specialis* “особливий”) – 1) оволодіння спеціальними знаннями в певній галузі; 2) зосередження діяльності на певному занятті, спеціальності; 3) поділ праці на окремі операції.

Спеціальність (від лат. *specialis* “особливий”) – 1) галузь виробництва, науки, техніки, мистецтва як сфера чисті-небудь діяльності, роботи або навчання; 2) фах, професія.

Етикет (від фран. *etiquette*) – це кодекс правил поведінки, що регламентують взаємини між людьми в різних ситуаціях.

Менеджер (англ. *manager* < *manage* – керувати) – 1) найманий професійний керівник підприємства; спеціаліст у сфері керування виробництвом; 2) підприємець у професійному спорті, розважальному бізнесі, який організовує виступи спортсменів, артистів.

Мовний етикет – це сукупність правил мовної поведінки, які репрезентуються в системі національно специфічних стійких формул і виразів у ситуаціях установаження контакту із співрозмовником.

Мовленнєвий етикет – реалізація мовного етикету в конкретних актах спілкування, вибір мовних засобів вираження.

Комунікативний тренінг «Майстерність публічного виступу»

Мета: На прикладі трьох виступів дати уявлення про особливості ораторського мистецтва, необхідність ретельної підготовки до виступу.

Ситуація: «Круглий стіл» (макроеюд тривалістю до 20 хвилин).

Ролі (учасники):

1. Оратор.
2. Опонент.
3. Слухачі.
4. Рецензенти.

Завдання:

1. Виробити навички публічного виступу.
2. Навчити реагувати на репліки, відповідати на запитання, полемізувати.
3. Сформувати вміння аналізувати виступ оратора і критично оцінювати власний.

Ораторів призначають заздалегідь. Вони виступають з повідомленнями, які почали готувати після вивчення теми «Підготовка до промови». На виступ відводять 15 хвилин.

Завдання *Опонентові*: критично оцінити виступ. Допускаються репліки в ході виступу, полемічні вислови, але в коректній формі. Після виступу слід поставити запитання або висловитися з приводу якого-небудь положення виступу з критичних позицій, намагатися викликати оратора на полеміку.

Завдання *Слухачам*: поставити ораторові запитання, які вимагають роз'яснення терміна або певного положення виступу, та запитання, що вимагають знання додаткової, більш глибокої інформації.

Завдання *Рецензентам*: проаналізувати виступ:

1. Чи була вдалою назва виступу?
2. У чому полягає головна ідея виступу?
3. Яку мету, на вашу думку, ставив перед собою оратор і чи вдалося йому її досягти?
4. Вид вступу. Чи вдалий він? Який вид висновку?
5. Чи був виступ доступним і зрозумілим? Чи пояснював оратор значення термінів? Як він це робив?

6. Чи був виступ послідовним? Який його план? Чи цікава композиція виступу?
7. Які прийоми викладу використовував оратор?
8. Чи обґрунтовував оратор свої думки? Яким чином? Наскільки переконливо?
9. Чи вдалося промовцеві встановити контакт з аудиторією? Якщо так, що цьому сприяло? Якщо ні, то чому?
10. Відзначити манеру триматися (пози, жести), інтонацію, емоційність оратора, зоровий контакт зі слухачами.
11. Що ви можете сказати про його культуру мовлення?
12. Чи вдало оратор відповідав на запитання?
13. Чи успішно полемізував з опонентом?
14. Загальне враження від виступу. Побаження ораторові щодо вдосконалення ораторської майстерності.

Ключові поняття теми: *Оратор* – промовець.

Опонент (від лат. *opponens* – той, що протиставить, заперечує) – 1) фахівець, що виголошує (оприлюднює) критичні зауваження, які стосуються доповіді; 2) супротивник у суперечці, диспуті, дискусії.

Рецензент (від лат. *recensens* – той, що переглядає, досліджує) – автор рецензії.

Рецензія (від лат. *recensio* – огляд, обстеження) – стаття чи доповідь, у якій аналізується й оцінюється який-небудь твір, спектакль, концерт тощо.

Париувати (від нім. *parieren*, від франц. *parer*) – 1) у фехтуванні та деяких інших видах спорту – відбивати удар, захищатися; 2) *перен.* швидко і кмітливо відбивати напади, влучно спростовувати докази опонента в суперечці.

Полеміка (від грец. *polemikos* – ворожий, войовничий) – суперечка в суді, пресі, на диспуті, зборах; зіткнення різних поглядів при обговоренні будь-яких наукових, політичних, літературних та інших питань.

Репліка (від лат. *replico* – повертаю назад, відбиваю) – 1) заперечення, відповідь, зауваження; 2) у пресі – фраза, яку виголошує актор у відповідь на слова партнера; 3) на судовому процесі – заперечення однієї зі сторін; 4) короткий виступ у засобах масової інформації як відповідь, заперечення на що-небудь.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук К.С. Українська мова: Навчальний посібник для слухачів підготовчих курсів та вступників до ВНЗ. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 384с. (Гриф МОН України).
2. Бондарчук К.С. Українська мова: Довідник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 208с. (Гриф МОН України).
3. Конспект лекцій з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання / Укл.: Бондарчук К.С. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 62с.
4. Методичні вказівки та практичні завдання з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів 1 курсу економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання (Літературні мовні норми, 1 модуль) / Укл.: Бондарчук К.С. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 42 с.
5. Методичні матеріали з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» до теми «Ділові папери як засіб мовної комунікації» (2 модуль) для самостійної роботи студентів усіх форм навчання / Укл. Бондарчук К.С. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 62 с.
6. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 594 с.
7. Кацавець Р. Ділова українська мова. За новим українським правописом: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2022. 324 с.
8. Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 592с.
9. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навч. посібн. Київ: Каравела, 2018. 352 с.
10. Новий український правопис. Київ: ЦУЛ, 2022. 284с.
11. Парашук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібн. Київ: Академія, 2010. 240с.

12. Пентилюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 224 с.

13. Семенов О.М. Культура наукової української мови Київ: Академія, 2010. 216 с.

14. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації (ДСТУ 4163: 2020). Київ, 2020. 15 с.